

Viheralueohjelma 2035

Vaikutusten ennakkoarviointi

9.10.2024

Tausta ja nykytilan kuvaus

- Lahden ensimmäinen viherstrategia hyväksyttiin vuonna 2000 ja se päivitettiin 2010. Ensimmäinen viheralueohjelma valmistui 2012 ja se tehtiin vuosille 2013-2025.
- Tavoitevuoden lähestyessä kaupunkisuunnittelussa päätettiin alkaa valmistelemaan seuraavaa viheralueohjelmaa ja asetettiin ohjausryhmä, johon kutsuttiin jäseniä myös kaupunkiympäristön toimialan ulkopuolelta. Ohjelman valmisteluun nimettiin tiiviimpi työryhmä, jonka vetäjänä toimivat työparina Maria Silvast ja Kirsi Kujala.
- Lahden viheralueohjelma 2035 pyrkii vastaamaan kaupungin strategiaan tavoitteisiin, kuten kestävästi elinvoimaisen, hyvinvoivan ja uudistuvan kaupungin rakentamiseen. Viheralueilla on keskeinen rooli kaupunkikuvan, elinympäristön viihtyisyyden ja luonnon monimuotoisuuden vaalimisessa.
- Ohjelmassa käsitellään mm. luonnon monimuotoisuutta, ilmastonmuutoksen torjuntaa, maisemien suojelua sekä asukkaiden hyvinvointia tukevia viheralueita. Kuntalaiset ovat myös osallistuneet ohjelman tavoitteiden arviointiin
- Lahden edellinen viheralueohjelma on toteutunut melko hyvin. Viheralueille on lisätty luonnon monimuotoisuutta ja ekosysteemipalvelut ovat tuottaneet kaupungille hyötyjä. Ohjelmassa esitetyt jatkosuunnitelmat ovat toteutuneet osittain. Edellisessä viheralueohjelmassa ei ollut esitetty selkeää mittaristoa, miten ohjelman toteutumista seurataan. Tämä on tarkoitus korjata tulevassa ohjelmassa. Samoin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin on lisätty viherverkostoon ja maankäyttöön liittyviä tavoitteita, toimenpiteitä ja mittareita.

Vaikutusten luokittelu:

- +2 Suuri tai pitkäaikainen positiivinen vaikutus
- +1 Positiivinen vaikutus
- 0 Neutraali vaikutus tai ei vaikutusta
- 1 Negatiivinen vaikutus
- 2 Suuri tai pitkäaikainen negatiivinen vaikutus

Tiivistelmä

Viheralueohjelma 2035 tuo merkittäviä parannuksia Lahden kaupungin ympäristöön ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Se vastaa tehokkaasti ilmastonmuutoksen, luontokadon ja ihmisten hyvinvoinnin haasteisiin, ja vaikutukset ovat suurimmaksi osaksi positiivisia kaikkien arvioitujen osa-alueiden osalta. Ohjelmassa ei ole esitetty lukumääräisiä tai prosentuaalisia tavoitteita liittyen viheralueisiin, mutta silti talouden tasapainottamisen haasteet voivat estää ohjelman täysimittaisen toteuttamisen. Ohjelmaa on kuitenkin hyvä pitää suuntaa antavana tavoitteena, jota vuosittain tarkastellaan ja jonka pohjalta määritellään millä resursseilla eri toimenpiteitä voidaan lähteä viemään eteenpäin. Yhteinen tahtotila ja toimintatavat ovat ohjelman yksi tärkeimmistä periaatteista.

Kuntalaisvaikutukset

Kuntalaisvaikutuksilla tarkoitetaan ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia lyhyellä ja pitkällä aikajänteellä: mm. terveys ja hyvinvointi, yhdenvertaisuus, sukupuolten ja kieliryhmien välinen tasa-arvo, osallisuus, työllisyys ja elinkeinoelämä, turvallisuus, tietoturva, palvelujen taso, kattavuus ja saatavuus eri alueilla.

KUNTALAISVAIKUTUKSET	Nykyinen viheralueohjelma	Viheralueohjelma 2035
Kuntalaisvaikutukset, erityisesti lapsivaikutukset	+1	-2 /+2
Vaikutukset kuntalaisten ympäristötietoisuuteen	+1	+1 /+2
Asukkaiden osallistumiseen	+1	+2

- **Nykyinen toimintamalli**

- Viheralueet ovat hyvin saavutettavissa, mutta niiden käytön potentiaalia ei täysin hyödynnetä. Lapsiperheiden ja muiden erityisryhmien huomioiminen vaatii lisää panostusta.
- Ympäristökasvatusta tehdään erityisesti lasten kanssa.

- **Viheralueohjelma 2035:**

- Ohjelma laajentaa viheralueiden käyttömahdollisuuksia kaikille kuntalaisille, korostaen erityisesti ympäristötietoisuuden edistämistä.
- Kaupunginosapuistot parantavat viheralueiden saavutettavuutta kaikille, myös niille, joilla ei ole mahdollisuutta matkustaa kauempana sijaitseville luontoalueille, mikä edistää sosiaalista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.
- Jos palveluverkkotarkastelun perusteella leikkipaikkaverkostoa ym. vähennetään tai heikennetään, kuntalaisvaikutukset, erityisesti lasten kannalta, voivat heikentyä huomattavasti. Palveluverkkotarkasteluissa tuleekin ottaa huomioon alueiden tasapuolinen tarkastelu.
- Mikäli asukkaiden osallistumisaste jää alhaiseksi, ohjelman vaikuttavuus voi jäädä rajalliseksi.
- Kaupunkilaisten osallistumista julkisten viheralueiden suunnitteluun on edistetty jo nykyisen ohjelman turvin. Tulevaisuudessa osallistumisen edellytykset halutaan säilyttää sekä lisätä asukkaiden omaehtoista toimintaa ympäristön hyväksi.

Organisaatiovaikutukset

Organisaatiovaikutuksilla tarkoitetaan palveluiden tuottamistapoja, resurssien määrää, toiminta-, osallistamis- ja viestintätapoja.

ORGANISAATIOVAIKUTUKSET	Nykyinen viheralueohjelma	Viheralueohjelma 2035
Organisaation tehtäviin tai menettelytapoihin	0	+2
Vaikutukset organisaatioiden välisiin suhteisiin	0	+2
Luottamuselinten toimintaan	0	+1
Asukasviestintään	0	+2

- **Nykyinen toimintamalli:**

- Organisaation toimintamalli on hajautunut ja viheralueiden kehittämisessä on toimialojen välistä koordinoinnin puutetta.

- **Viheralueohjelma 2035:**

- Ohjelma parantaa eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä ja tuo tehokkuutta resurssien käyttöön. Viheruunnittelun ja ilmastotoimenpiteiden integrointi hallinnon tasolla tehostaa toimintaa.
- Ohjelmassa pyritään aktivoimaan asukkaita osallistumaan viheralueiden suunnitteluun ja kehittämiseen. Asukkaille tarjotaan enemmän tietoa ja mahdollisuutta seurata viheralueiden kehitysprosessia Ympäristövahti-palvelun kautta.
- Lisättävä viestintä asukkaiden ja yhteistyökumppaneiden suuntaan edellyttää henkilöresursseja. Mikäli lisäresursseja ei ole saatavilla, nykyisen henkilöstön kuormitus voi lisääntyä.

Ympäristövaikutukset

Vaikutukset ihmisten elinoloihin, terveyteen ja viihtyvyyteen, maaperään, luonnon monimuotoisuuteen, ilmastoon, maisemaan, kaupunkikuvaan, kulttuuriperintöön, rakennettuun ympäristöön ja yhdyskuntarakenteeseen lyhyellä sekä pitkällä aikajänteellä.

YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	Nykyinen toimintamalli	Viheralueohjelma 2035
väestöön ja osaamistasoon	0	+1
Elinoloihin, asuinympäristöjen laatu	0	+1
viihtyvyyteen,	+1	+2
yhdyskuntarakenteeseen	0	+2
ihmisten terveyteen ja virkistysmahdollisuuksiin	+1	+2
aineelliseen omaisuuteen, kuten asuntojen arvoon	0	0 / +1
maaperään	0	+1
vesiin	+2	+2
ilmaan	+1	+1
ilmastonmuutokseen varautumiseen ja sopeutumiseen	+1	-1/ +2
liikenteeseen	0	+1
kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen erityisesti ns direktiivilajeihin	0	+2
kulttuuriperintöön, maisemaan tai kaupunkikuvaan	0	+2

- **Nykyinen toimintamalli:**

- Nykyiset viheralueet tuottavat ekosysteemipalveluja, mutta ilmastonmuutoksen torjuntaa ja luonnon monimuotoisuuden turvaamista ei ole painotettu riittävästi.

- **Viheralueohjelma 2035:**

- Luonnon monimuotoisuutta lisätään, viheralueita laajennetaan ja ennallistamistoimia tehdään aktiivisesti. Ohjelma tukee myös ilmastonmuutokseen sopeutumista.
- Mikäli ilmastonmuutoksen aiheuttamat haasteet, kuten ääri-ilmiöt, etenevät nopeammin kuin ohjelmassa pystytään varautumaan, ohjelman tavoitteet voivat jäädä saavuttamatta, mikä voi johtaa ennakoimattomiin ympäristöhaittoihin.
- Monet viheralueisiin liittyvät ympäristövaikutukset linkittyvät kuntalaisvaikutuksiin.
- Metsäisten alueiden verkoston pysyminen edelleen viheralueina parantaa pohjavesien tilaa ja edesauttaa pohjavesien säilymistä mahdollistaen olevien yritysten toimintaedellytykset.

Talousvaikutukset

Talousvaikutuksilla tarkoitetaan vaikutuksia väestöryhmien ja kotitalouksien asemaan sekä käyttäytymiseen, yritysten toimintaan, kilpailuun sekä työllisyyteen ja tuottavuuteen.

TALOUSVAIKUTUKSET	Nykyinen toimintamalli	Viheralueohjelma 2035
Innovaatiovaikutukset	0	+1
Vaikutukset kuntatalouteen	0	-1/ +1
Työllisyysvaikutukset	0	+1
Yritysvaikutukset	0	+1.

- **Nykyinen toimintamalli:**

- Nykyisessä toimintamallissa tilanne säilyy ennallaan. Kaupungin talouden edellyttämät kustannussäästöt vaativat kuitenkin toimintatapojen ja palveluverkkojen tarkastelua, joten täysin nykyisellä linjalla ei voida edetä.

- **Viheralueohjelma 2035:**

- Ohjelma voi tuoda innovatiivisia ratkaisuja kaupunkivihreän hoitoon ja lisätä työllisyyttä viherrakentamisessa ja ylläpidossa. Kiinteistöjen arvon nousu sekä lisääntynyt matkailu ja palvelut hyödyttävät alueen taloutta.
- Ohjelman toteuttaminen voi vaatia taloudellisia investointeja viheralueiden laajentamiseen, kunnossapitoon ja ennallistamiseen. Jos rahoitusta ei saada riittävästi, ohjelman toteutus voi jäädä vajavaiseksi. Lisäksi suuremmat kunnossapitokustannukset saattavat rasittaa kuntataloutta.
- Toisaalta uudet toimintatavat ja palveluverkkotarkastelut tuovat kustannussäästöjä. Ohjelman seuranta mahdollistaa toimenpiteiden priorisoinnin vuosittaisten resurssien mukaisesti.

Yhteydet strategiaan

Viheralueohjelma 2035 tukee Lahden kaupungin strategiaa. Viheralueohjelma auttaa toteuttamaan kestävyden eri muotoja.

1. **Ekologinen kestävyys:** Ohjelma edistää Lahden hiilineutraaliustavoitteita lisäämällä viheralueiden hiilinieluja ja parantamalla ilmastonkestävyyttä. Ohjelmalla lisätään luonnon monimuotoisuutta ja pyritään ehkäisemään luontokatoa.
2. **Sosiaalinen kestävyys:** Viheralueet tukevat kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä tarjoamalla tiloja liikkumiselle ja sosiaaliselle kanssakäymiselle.
3. **Taloudellinen kestävyys:** Laadukkaat viheralueet voivat lisätä alueen houkuttelevuutta ja kiinteistöjen arvoa, tukien näin myös paikallista taloutta